

Вікторія КОЗАЧЕНКО,
аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії прокуратури України,
юрист 2 класу

МІСЦЕ ЗАКОННОСТІ У СИСТЕМІ ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА ТА УКРАЇНИ

Ключові слова: засади кримінального судочинства; законність; офіційність; обвинувачення; безпосередність; гласність; презумпція невинуватості.

Однією з найважливіших ознак правової держави є регулювання всіх найважливіших аспектів суспільного та державного життя законами, реальне визнання та захист прав людини і громадянина.

Згідно зі ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, а також охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження [1].

Відповідно до ст. 7 КПК України зміст та форма кримінального провадження повинні відповідати 22 загальним засадам кримінального провадження, окреме місце серед яких посідає засада законності, яка також закріплена і в Конституції України.

Зміст засади законності визначається у ст. 9 КПК України, відповідно до якої під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно дотримуватися вимог Конституції України, цього Кодексу, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства.

Сьогодні навряд чи можна знайти важливішу і водночас складнішу проблему, ніж принцип законності у кримінальному процесі. Відповідно основним і найбільш гострим у цій засаді є питання про юридичні гарантії, способи і механізми захисту особи від протиправних та незаконних дій державних органів і посадових осіб.

Не випадково центральне місце і в конституції-ях більшості сучасних держав відводиться змісту

законності. Визнання, дотримання і захист прав і свобод людини не є нині виключно внутрішньою справою тієї чи іншої держави. Як загальнокультурна цінність, що не залежить від національності, ідеології, вона виступає об'єктом міжнародно-правового регулювання. Членство в міжнародному і європейському співтовариствах, зокрема в Раді Європи, зобов'язує Україну дотримуватися загальноприйнятих у цій сфері міжнародних стандартів. Ці стандарти закріплені, зокрема, в Загальній декларації прав людини (1948 р.) [2], Міжнародному пакті про громадянські і політичні права (1966 р.) [3].

Вступ України до Ради Європи та визнання юрисдикції Європейського суду з прав людини відкривають перспективи подальшої демократизації, перетворення України на дійсно правову, засновану на цінностях прав людини державу, але водночас покладають обов'язок докорінно перебудувати свою правову систему, а також правозахисні механізми.

Цю тему в різні періоди досліджували вчені загальнотеоретичного напрямку А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, П.М. Рабінович, О.Ф. Скакун, О.В. Скрипнюк та інші. Забезпечення конституційно-правового статусу людини і громадянина, що пов'язано із здійсненням кримінального провадження, досліджувалось у працях учених-процесуалістів С.А. Альперта, М.І. Бажанова, Т.В. Варфоломеевої, В.Г. Гончаренка, Ю.М. Грошевого, Ю.О. Гурджі, В.Т. Маляренко, О.Р. Михайленка, М.М. Михеєнка, В.В. Молдована, В.Т. Нора, М.Є. Шумила та інших.

В розробку засади законності в німецькому законодавстві значний внесок зробили такі німецькі

вчені: Р. Гюнтер, М. Німелер, С. Роксін, А. Рьоріхт, В. Хайде, Г. Шмідт-Ренч та інші, а також російські: А.І. Жалінський, К.Ф. Гуценко, Л.В. Головкин, Б.А. Філімонов. Однак роботи, виконаної на рівні порівняльного аналізу, до сьогодні не проводилося.

Метою цієї статті є комплексне порівняльно-правове дослідження, пов'язане з розкриттям змісту засад кримінального провадження, а також визначення місця та значення засади законності в кримінальному провадженні Федеративної Республіки Німеччина та України. Автор проаналізував кримінально-процесуальне законодавство Німеччини, оскільки воно є одним із найстабільніших у Європі, а Кримінально-процесуальний кодекс цієї країни (КПК ФРН) прийнятий у 1887 році, і нині діє в редакції від 7 квітня 1987 року.

М.М. Михеєнко, думку якого підтримуємо, засади кримінального процесу розглядає як:

1) найбільш загальні, вихідні положення, ідеї, які мають фундаментальне значення для кримінального процесу, визначають його спрямованість, побудову в цілому, форму і зміст його стадій і інститутів;

2) панівні в цій державі політичні та правові ідеї, які стосуються завдань, способу формування і здійснення правосуддя в кримінальних справах;

3) такі, що повинні бути закріплені в нормах права;

4) принципи, що мають діяти у всіх або кількох стадіях кримінального процесу й обов'язково в його центральній стадії – стадії судового розгляду.

Порушення будь-якої засади означає незаконність рішення у справі та обов'язкове його скасування.

Таким чином, засади кримінального процесу – це закріплені в законі панівні в державі політичні і правові ідеї щодо завдань, способу формування й здійснення правосуддя в кримінальних справах, які визначають спрямованість і побудову кримінального процесу в цілому, форму і зміст його стадій та інститутів, порушення яких обов'язково тягне за собою скасування вироку й інших рішень у справі [4, 222].

На формування та розвиток засад німецького кримінального процесу значно вплинула демократична революція в Німеччині 1848 року. В декларації «Про основні права німецького народу», прийнятій франкфуртським зібранням, а також в конституціях окремих німецьких держав були проголошені принципи нової організації правосуддя і ліквідації кабінетної юстиції, гласність і усність процесу, право на законного суддю, захист особистої свободи, захист проти незаконних арештів, обшуків, введення суду

присяжних. Після об'єднання Німеччини низку засад було закріплено в німецькому Кримінально-процесуальному кодексі 1877 року [5, 39].

В німецькій літературі існують різні підходи до визначення системи засад кримінального процесу. До загальних кримінально-процесуальних принципів належать: офіційність; обвинувачення; законність; обов'язок дослідження всіх обставин кримінальної справи; правове судове заслуховування; швидкість судочинства; безпосередність; усність; вільна оцінка доказів; тлумачення сумнівів на користь підсудного; гласність; презумпція невинуватості; припустиме оскарження судових рішень; обов'язковість рішень суду [6, 81].

Також засади класифікуються за окремими ознаками, наприклад, засади порушення провадження у справі, до яких належать засади офіційності, обвинувачення і законності. Або засади доказування – обов'язковість дослідження всіх обставин кримінальної справи, безпосередність, вільна оцінка доказів, тлумачення сумнівів на користь підсудного [7, 101].

Із усіх засад в КПК Федеративної Республіки Німеччина прямо закріплюються такі:

- офіційності – *Legalitätsgrundsatz* (ч. 1 §152);
- обвинувачення – *Akkusationsprinzip* (§§151, 155, 264);
- законності – *Gesetzlichkeit* (ч. 2 §152);
- обов'язку дослідження всіх обставин кримінальної справи – *erstrecken alle Tatsachen und Beweismittel, die für die Entscheidung von Bedeutung sind* (ч. 2 §155, 244) [8].

Всі засади як українського, так і німецького кримінального процесу складають єдину взаємодіючу систему, оскільки вони тісно взаємопов'язані. Як забезпечення законності має прямий та безпосередній вплив на засади, так і вони, в свою чергу, сприяють реалізації законності.

Розглянемо взаємозв'язок законності з деякими засадами кримінального процесу, суть якого у тому, що при дотриманні перелічених засад забезпечується і законність.

Засада офіційності (Legalitätsgrundsatz) полягає в тому, що кримінальне переслідування здійснюється відповідними державними органами незалежно від волі потерпілого /*ex officio*/.

Виняток становлять справи приватного обвинувачення, які порушуються за скаргою потерпілого, та деякі державні злочини. Наприклад, кримінальне переслідування за образу федерального президента допускається тільки з його дозволу; за образу конституційних органів (законодавчі орга-

ни, конституційний суд, їх члени) – з дозволу вказаних органів; розголошення державної таємниці – з дозволу федерального уряду [9, 712].

Зміст *засади обвинувачення (Akusationsprinzip)* – в обмеженні вироку суду обвинуваченням, яке висунула прокуратура в досудовій стадії. У кримінальному процесі Німеччини діє правило: немає обвинувача – немає судді. При цьому суд пов'язаний діяннями і особами, вказаними у обвинувальному висновку (§200 КПК ФРН). Судовий розгляд кримінальної справи може бути розпочато на основі порушення публічного обвинувачення, тому розслідування і рішення у справі можуть стосуватися тільки дій та осіб, зазначених в обвинуваченні. Можливість додаткового обвинувачення відносно інших дій та осіб при дотриманні визначених вимог закону не суперечать цій zasadі.

Таким чином, при дотриманні засади обвинувачення КПК ФРН вимагає участі двох осіб: обвинувача і судді, який не може бути обвинувачем. В діючому кримінальному процесі ця засада означає, що судове слухання справи формально розпочинається тільки актом пред'явлення обвинувачення [10, 831].

Засада законності (*Gesetzlichkeit*) проголошує, що прокуратура зобов'язана застосувати заходи відносно всіх переслідуваних в кримінальному порядку діянь, за наявності достатніх приводів і підстав. Однак, як визнається в німецькій процесуальній літературі, ця засада порушується внаслідок чисельних винятків, і на практиці діє принцип не законності, а доцільності (*Opportunistätsprinzip*) [11, 390].

КПК ФРН передбачає значне коло підстав, за якими прокуратура має право відмовитися від кримінального переслідування або закрити справу. Це не тільки справи про малозначні кримінально карані діяння і справи приватного обвинувачення. Восьмий Закон про зміни в кримінальному праві від 26 липня 1968 року ввів принцип доцільності відносно державних злочинів (так звані справи про захист держави) і передбачив невизначені основи закриття справ цієї категорії. Так, Генеральний федеральний прокурор має право відмовитися від кримінального переслідування державних злочинів, якщо проведення судового процесу викликало б небезпеку серйозної шкоди Федеративній Республіці Німеччина і якщо переслідування суперечило б іншим вищим публічним інтересам [12, 349–350].

«Вступний закон до кримінального кодексу ФРН» від 2 березня 1974 року надав право прокурору закривати кримінальні справи з проступків до порушення публічного обвинувачення, якщо обви-

нувачений у встановлений термін виконає покладені на нього обов'язки, наприклад, внесе визначену грошову суму в дохід загальнокорисної установи або в державну казну. З цього приводу в процесуальній літературі Німеччини зазначалося, що ці норми закону перетворюють кримінальне правосуддя в комерційну угоду. З іншого боку, визнається, що на практиці спонукання до виконання покладених обов'язків не виключає застосування методів, заборонених законом [10, 390].

Відповідно до ст. 129 Конституції України основною засадою судочинства є законність. Законність стосується всіх стадій та інститутів кримінального процесу, всіх його суб'єктів, поширюється на всі дії і процесуальні рішення, характеризує всі грані процесуальної діяльності і процесуальних відносин, пронизує всі інші засади, сприяє їх фактичній реалізації.

Ця засада є загальноправовою, однак у кримінальному процесуальному праві України вона має специфічний зміст і цілком правомірно розглядається як засада кримінального процесу.

Засада обов'язку дослідження всіх обставин кримінальної справи (erstrecken alle Tatsachen und Beweismittel, die für die Entscheidung von Bedeutung sind) означає, що суд зобов'язаний дослідити всі обставини справи, і при цьому не пов'язаний з клопотаннями і показаннями учасників процесу. В кримінально-процесуальному законі ФРН прямо передбачено, що розслідування та розгляд справи поширюється на вказані в обвинуваченні діяння особи та що в межах цього обвинувачення суд має право і зобов'язаний здійснити самостійне дослідження фактичних обставин справи. В законі також наголошується, що суд з метою встановлення істини зобов'язаний досліджувати всі факти і докази, які мають значення для вирішення справи (ч. 2 §244 КПК ФРН).

В українському кримінальному процесі основною засадою судочинства є забезпечення доведеності вини (ст. 129 Конституції України). Суд, слідчий суддя, прокурор, начальник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень.

Прокурор, слідчий зобов'язані в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в

кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення (за винятком випадків, коли кримінальне провадження може бути розпочате лише на підставі заяви потерпілого) або в разі надходження заяви про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Інші засади прямо не зазначені в КПК ФРН, а лише висновуються із аналізу діючих норм кримінально-процесуального закону.

Так, *засаду безпосередності (Prinzip der Unmittelbarkeit)* сформульовано відповідно до вимог §250 КПК ФРН, який проголошує: «Якщо доказування факту засноване на сприйнятті особи, то ця особа повинна бути допитана в судовому засіданні. Допит не може бути замінений оголошенням протоколу раніше проведеного допиту або письмових пояснень цієї особи».

В українському кримінальному процесі згідно зі ст. 23 КПК суд досліджує докази безпосередньо.

Засада усності (Mündlichkeit) означає, що тільки усно, як правило, німецькою мовою дослідження зібраного у справі доказу може бути покладено в основу вироку. Цю засаду передбачено двома положеннями – вільної оцінки доказів і предмета вироку. Відповідно до §261 КПК ФРН, суд приймає рішення на власний розсуд, що ґрунтується на розгляді всіх обставин справи у їх сукупності. А предметом вироку згідно з §264 КПК ФРН є кримінально каране діяння, яке встановлене в результаті розгляду справи [13, 268].

Засада прискореного судочинства (Schnelgerichtungsverfahren) кримінальної справи виникає з аналізу деяких норм КПК ФРН, наприклад, негайного доправлення затриманих на допит до компетентного судді (§§115, 128 КПК ФРН), обмеження тримання під вартою обвинуваченого в порядку застосування слідчого арешту шести місяцями (§121 КПК ФРН), обов'язкової явки обвинуваченого, свідків, експертів за викликом прокурора (§§228, 229 КПК ФРН) тощо.

В українському законодавстві відповідно до ст. 381 КПК України суд за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором, має право розглянути обвинувальний акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений, який був представлений захисником, беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встанов-

лені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків здійснюється згідно із загальними правилами судового провадження [1].

Засаду гласності судочинства (Öffentlichkeit der Gerichtsverfahrens) врегульовано в Законі про судочинство ФРН 1877 року. Згідно з §169 цього Закону розгляд справи в судовому засіданні, включаючи проголошення вироку, проводиться гласно. Учасники процесу, а також кореспонденти газет, радіо, телебачення мають право вести записи про хід судового процесу, але фотографування – тільки з дозволу головуючого. Радіо-, теле-, кінозйомка в залі суду з метою публічного висвітлення судового процесу не дозволяється.

Судовий розгляд може бути негласним у таких передбачених законом випадках: якщо виникає небезпека державної безпеки, публічного порядку або моралі, якщо йдеться про розголошення відомостей про особисте життя підсудних або свідків, відомостей, які складають комерційну, виробничу, винахідницьку, податкову таємницю, якщо непропорційне розголошення таємниці може сприяти покаранню в кримінальному порядку свідків і експертів, якщо допитують осіб, які не досягли 16-річного віку. На основі §48 Закону про суди у справах неповнолітніх всі справи цієї категорії розглядаються в закритих судових засіданнях, включаючи проголошення вироку [10, 144].

Згідно зі ст. 129 Конституції України основною засадою судочинства є гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Учасники судового провадження, а також особи, які не брали участі у кримінальному провадженні, якщо суд вирішив питання про їхні права, свободи, інтереси чи обов'язки, не можуть бути обмежені у праві на отримання в суді як усної, так і письмової інформації щодо результатів судового розгляду та ознайомлення з процесуальними рішеннями й отримання їх копій. Не може бути обмежень щодо права на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду та про ухвалені в ньому судові рішення, крім випадків, установлених законом [14].

Кримінальне провадження в судах усіх інстанцій здійснюється відкрито. Слідчий суддя, суд може прийняти рішення про здійснення кримінального провадження у *закритому судовому засіданні* впродовж усього судового провадження або його окремої частини лише у випадках: якщо обвинуваченим є *неповнолітній*; розгляду справи про злочин проти

статевої свободи та статевій недоторканості особи; необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які знижують гідність особи; якщо здійснення провадження у відкритому судовому засіданні може призвести до розголошення таємниці, що охороняється законом; необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Кримінальне провадження у закритому судовому засіданні суд здійснює з додержанням правил судочинства, передбачених КПК ФРН.

Судове рішення, ухвалене у відкритому судовому засіданні, проголошується прилюдно. Якщо судовий розгляд відбувався у закритому судовому засіданні, судове рішення проголошується прилюдно з пропуском інформації, для дослідження якої проводилося закрите судове засідання та яка на момент проголошення судового рішення підлягає подальшому захисту від розголошення.

Втілення ідеї гласності у судочинство має велике значення для формування довіри до правосуддя, забезпечує виховний вплив судового процесу на підсудних, громадян у залі суду і поза нею через засоби масової інформації [1].

Важливою гарантією від необґрунтованого обвинувачення є презумпція невинуватості. Вперше засада презумпції невинуватості була сформульована італійським вченим Чезаре Беккарія у книзі «Про злочини і покарання» [15, 132]. Висловлені в ній ідеї були підтримані багатьма вченими і політичними діячами Європи часів буржуазної революції, французький переклад книги здійснив Вольтер.

У подальшому ідею презумпції невинуватості було закріплено у Декларації прав людини і громадянина, Загальній декларації прав людини [2], Міжнародному пакті про громадянські і політичні права [3], у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [16].

Засаду презумпції невинуватості Кримінально-процесуальний кодекс ФРН окремо не закріплює. Але її сформульовано у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікованій Німеччиною в 1952 році.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням. Слід зауважити, що в Україні цю норму передбачено ч. 4 ст. 62 Конституції України.

Засада допустимого оскарження судових рішень (*Statthaftigkeit der Beschwerde des Gerichtsurteils*) реалізується поданням скарги (*Appell*) на всі рішення, винесені судом першої інстанції, або в

апеляційному провадженні, на постанову головуючого, судді на досудовому розслідуванні та судді, який діє на підставі прохання або доручення (§§312–319 КПК ФРН).

На ухвали і постанови Верховного Суду ФРН подання скарги не допускається. Це ж правило застосовується відносно ухвал та постанов верховного суду землі, за якими він виступає як суд першої інстанції. Виняток становлять лише скарги, які стосуються: ув'язнення, тимчасового поміщення в психіатричну лікарню, наркологічного диспансеру, поміщення в спеціальний заклад для дослідження і спостереження, обшуку та виїмки; відмови в порушенні судової справи; призначення судового розгляду при відсутності підсудного; ознайомлення з матеріалами справи; скасування умовного засудження, відмови у звільненні від покарання (§304 КПК ФРН).

Засаду забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень суду передбачено і українським законодавством. У п. 8 ст. 129 Конституції України зазначено, що основною засадою судочинства є забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень суду.

Згідно зі ст. 392 КПК України у апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили.

Ухвали, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених частиною першою цієї статті, окремому оскарженню не підлягають, за винятком випадків, визначених КПК України. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на судове рішення. В апеляційному порядку також можуть бути оскаржені ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК України.

Особливістю українського кримінального процесу є те, що відповідно до ст. 394 КПК України вирок суду першої інстанції, ухвалений за результатами спрощеного провадження, не може бути оскаржений в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності учасників судового провадження, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини.

Судове рішення суду першої інстанції не може бути оскаржене в апеляційному порядку з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним.

Засада обов'язковості рішень суду (*Notwendigkeit des Gerichtsurteils*) полягає у тому, що судові рі-

шення ухвалюються судами іменем народу землі і є обов'язковими до виконання на території держави. Тобто вирок, ухвала і постанова суду, що набрали законної сили, є обов'язковими для всіх державних і громадських підприємств, установ і організацій, службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території Німеччини (§36 КПК ФРН).

Обов'язковість рішень суду як одна з основних засад українського судочинства підкреслює авторитет судової влади і сприяє утвердженню режиму законності і зміцненню правопорядку в державі. Конституція України передбачає, що судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України (ч. 5 ст. 124). Цій нормі відповідає ст. 533 КПК України, яка встановлює, що вирок або ухвала суду, які набрали законної сили, обов'язкові для осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, а також для усіх фі-

зичних та юридичних осіб, органів державної влади та місцевого самоврядування, їх службових осіб, і підлягають виконанню на всій території України.

Таким чином, порівняльно-правовий аналіз кримінального процесуального законодавства дозволив зробити висновок, що в німецькій теорії немає єдиного підходу до визначення системи засад кримінального процесу. Так, в одних випадках система включає всі засади, які називаються загальними кримінально-процесуальними, в інших ті ж засади класифікуються за окремими ознаками.

Із усіх засад Кримінально-процесуальний кодекс ФРН прямо закріплює лише основні чотири: офіційності, обвинувачення, законності, обов'язку дослідження всіх обставин кримінальної справи.

Українське ж законодавство більш чітко визначає та регламентує зміст та поняття засад кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року №4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
4. Михеєнко М.М. Проблеми розвитку кримінального процесу в Україні: Вибрані твори / Михеєнко М.М. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 271 с.
5. Bericht über den 46 Deutschen Juristentag // Monatsschrift für deutsches Recht. – 1966. – №112. – S. 258.
6. Dahs H. Die kleine Strafprozessreform. «Neue juristische Wochenschrift», Hft. 2, 1965. S. 405.
7. Beweisverbote im Strafprozess. Rechtsvergleichende Generalgutachten für den Deutsch Juristentag. München; Berlin, 1966. S. 304.
8. Уголовно-процесуальний кодекс Федеративної Республіки Германія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opus.kobv.de/ubp/volltexte/2012/6177/pdf/sdrs02.pdf>
9. Жалинский А. Введение в немецкое право / А. Жалинский, А. Рерихт. – М.: Спарк, 2001. – 767 с.
10. Löwe-Rosenberg. Die Strafprozessordnung und das Gerichtsverfassungsgesetz: Grosskommentar / 22 Aufl. Berlin; N. Y., 1971. – Bd. 2. – S. 1261.
11. Головка Л.В. Уголовный процесс западных государств / Головка Л.В., Гуценко К.Ф., Филимонов Б.А. – М.: Зерцало, 2001. – 470 с.
12. Kaiser E. Verwertbarkeit von Äußerung Dritter während Überwachung Tele-fongespräch (§100a StPO)//Neue Juristische Wochenschrift. – 1974. – S. 349–350.
13. Kroschel T., Meyer – Goßner L. Die Urteile in Strafsachen. 26. Aufl. – München: Vahlen, 1994. S. 264–268.
14. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами, внесеними згідно із Законом України від 1 лютого 2011 року №2952-VI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
15. Беккарія Ч. Про злочини і покарання / Ч. Беккарія. – К., 1998. – 309 с.
16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

Вікторія КОЗАЧЕНКО

МІСЦЕ ЗАКОННОСТІ У СИСТЕМІ ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА ТА УКРАЇНИ

Резюме

Законність посідає особливе місце серед засад кримінального процесу, які розкривають і конкретизують її, це – загальна універсальна засада, яка знаходить вияв у всіх засадах і нормах

кримінального процесуального права України та ФРН. У статті здійснено порівняльно-правовий аналіз законодавства зазначених країн.

Викторія КОЗАЧЕНКО

**МЕСТО ЗАКОННОСТИ В СИСТЕМЕ ПРИНЦИПОВ КРИМИНАЛЬНОГО ПРОЦЕССА
ФЕДЕРАТИВНОЙ РЕСПУБЛИКИ ГЕРМАНИЯ И УКРАИНЫ**

Резюме

Законность занимает особое место среди принципов уголовного процесса, которые раскрывают и конкретизируют ее. Законность – общий универсальный принцип, который проявляется во всех принципах и нормах уголовного процессуального права Украины и ФРГ. В статье осуществлен сравнительно-правовой анализ законодательства указанных стран.

Victoria KOZACHENKO

**PLACE OF THE RULE OF LAW IN THE SYSTEM OF CRIMINAL PROCEDURE
IN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND UKRAINE**

Summary

The rule of law holds a special place among the criminal procedure principles revealing and specifying it. The rule of law is a general and universal principle that expresses itself in all the principles and rules of the criminal procedural law of Ukraine and the Federal Republic of Germany.